

6. Лупандін О. Як вирішувалося кримське питання в ході українсько-російських мирних переговорів 1918 р.? / О. Лупандін // Історія Криму в запитаннях та відповідях / Відп. 301ед.. В. Смолій; Упорядн. Г. Боряк. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2015. – С. 315-317.

7. Калакура О.Я. Поляки в етнополітичних процесах на землях України у ХХ столітті / О. Калакура. – К.: Знання України, 2007. – 508 с.

8. Комарніцький О.Б. Становище єврейських громад у добу гетьманату П. Скоропадського (на матеріалах містечок Правобережної України) // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету: Історичні науки. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2004. – Т.13. – С.165-176.

9. Сергійчук В. Погроми в Україні 1914-1920 рр. Від штучних стереотипів до гіркої правди, прихованої в радянських архівах / В. Сергійчук. – К. : О.Теліги,1998.–544с.; Доценко В. О. Єврейський погромний рух в Україні в 1917-1920 рр. / В. Доценко // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2014. – Вип. 38. – С. 100-103.

10. Устименко В. М. Міжетнічні конфлікти та протиріччя в Україні (1917-1920 рр.) / В. Устименко // Проблеми вивчення історії Української революції 1917-1921 років. – 2011. – Вип. 6. – С. 145-186.

***Третяк Василь Павлович**, кандидат філософських наук,
доцент кафедри політичних наук КНУБА*

«ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ» КУЛЬТУРИ І РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

На сьогоднішній час на всіх рівнях законодавчої і виконавчої влади іде інтенсивна робота по втіленню в життя політичних рішень стосовно практичної реалізації положень і принципів регіональної політики і місцевого самоврядування ,що являється відображенням більш довготривалої мети – політики децентралізації. Ця обставина визначається дуже багатьма чинниками , головна з яких – це наявність значних відмінностей у розвитку областей, міст, сіл і селищ території України. Спостерігається стала міжрегіональна поляризація в економічному розвитку, в соціальному забезпеченні життя людей, що визначається сукупністю природно-географічних, економічних, історичних, культурологічних, ментальних і інших факторів, кожен з яких потребує окремого об'єктивного аналізу. Здійснення стабільної довготривалої

регіональної політики відбувається в надзвичайно складних умовах трансформації суспільства в Україні, обтяжених агресією Росії і затяжною економічною кризою.

Згідно Конституції територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості соціально-економічного розвитку окремих територій з урахуванням їх історичних та культурних традицій, демографічних та екологічних особливостей. Але в реальності це потребує переформатування багатьох сфер життєдіяльності, стосовно до місцевих особливостей.

В літературі для ґрунтовного дослідження стану соціально-економічних і соціокультурних процесів за розмірами території, масштабами та спеціалізацією виробництва, місцем у загальнодержавному розподілі праці виділяють: мікрорегіони, мезорегіони і макрорегіони. Макрорегіони – значна територія країни, на якій розташовано 10 і більше областей. На Україні, як правило, виділяють два макрорегіони: лівобережна Україна; правобережна Україна з досить суттєвими відмінностями як природного, виробничого, географічного так і соціокультурного характеру, що в сучасних складних соціально-політичних і соціально-економічних умовах нерідко використовується антиукраїнськими силами для розпалювання сепаратистських умонастроїв.

Для визначення загально-географічного розташування регіону користуються такими узагальнюючими показниками: загальна територія регіону, протяжність кордонів, з якими іншими регіонами він межує, загальна кількість населення, щільність населення, наявність природних ресурсів, розвиток окремих галузей економіки, соціальної сфери і обслуговування, транспорту і таке інше. В залежності до використання тої чи іншої сукупності показників, що являють собою провідну основу для районування, існують різні підходи до відокремлення певної території у вигляді умовно окресленого регіону. Це природничий підхід, економіко-географічний, історико-етнографічний, соціальний та економічний, культурологічний тощо. Усі пропозиції щодо регіонального поділу України побудовані на використанні принципу, згідно з яким до складу регіону включають певну кількість споріднених областей, які характеризуються приблизно однаковим рівнем природно-географічних, кліматичних умов та певним рівнем показників, що відображають стан економічного, соціального розвитку, рівнем зайнятості та життя людей.

Найбільш розповсюдженим є економіко-географічне районування – науково обґрунтований розподіл країни на економічні райони, які формуються в умовах конкретного природного середовища в процесі розвитку продуктивних сил на основі раціонального використання

природних ресурсів з врахуванням суспільного поділу праці. Економіко-географічний підхід дає можливість більш ґрунтовно оцінити окремі територіальні угруповання, всебічно висвітлити особливості соціально-економічного стану окремих регіонів, оцінити стан та розвиток продуктивних сил, від яких залежать умови життя людей, які визначають місце та роль окремих регіонів в загальному розвитку як економіки так і всієї соціокультурної сфери країни. Економіко-географічне районування пов'язане із загальним станом окремих галузей господарства країни, з наявністю та використанням природного та ресурсного потенціалу. При економіко-географічному районуванні використовують об'єктивні показники соціального та економічного змісту за тривалий період часу, що дає змогу всебічно оцінити фактори, що впливають на виділення окремої території в певний регіон.

Процес регіональних досліджень вимагає виділення у вигляді відокремленого об'єкта дослідження певної території – регіону, що за сукупністю своїх елементів відрізняється від інших територій, одночасно характеризується певною цілісністю, єдністю, однозначністю.

В науковій літературі по проблемам регіональної політики в основному аналізуються комплекс вищезазначених параметрів, а параметр культури тільки позначається, а не виступає важливим методологічним принципом при прогнозуванні розвитку регіонів.

Для його реального використання недостатньо розглядати культуру тільки в якості мистецтва або кількості закладів культури.

Перш за все в сфері управління регіонами, потрібно усвідомлення того факту, що культура включає в себе високу ступінь майстерності, доцільності і пронизує собою всі сфери життєдіяльності людей, виступаючи ідеалом, до якого потрібно постійно прагнути. Тому, образно кажучи, культура містить у собі всі економічні, виробничі, географічні, природничі, соціальні, гуманітарні і інші категорії і параметри органічне поєднання яких в цих та інших видах діяльності зможе в майбутньому виробити ефективну стратегію найбільш ефективного вирішення регіональних проблем.

З методологічної точки зору завдання імплементації культури у всі сфери життєдіяльності і виведення її на «технологічний» рівень являється архіскладним. Тобто, мова іде про те, щоб усі напрями життя і управління регіонами проектувались і управлялись на основі соціокультурних імперативів, за логікою культури. Тому, на мій погляд, акцент повинен зміщуватись в царину діяльності людського духу. Саме аналіз в попередні десятиліття категорії діяльності дозволив радянським філософам і соціологам вийти за межі оцінювання її предметності і об'єктивності і звернутися до такого фундаментального поняття як дух. Цим самим був покладений початок подолання, по суті, вульгарно-матеріалістичного уявлення в масовій

свідомості того, що головним спонукальним чинником до діяльності є матеріальні потреби та інтереси. Адже потенціалом діяльності, її зарядом є дух, а її кінцевим результатом – предмети, речі, артефакти (матеріальні чи ідеальні), бо людська активність і виробляє знаки, речі, символи тощо як лики соціокультурної діяльності. Як пише С.Б.Кримський «Дух – це не субстанція, а стан активності; це те, що робиться всередині діяльності під кутом зору трансформації стану речей в стан ідей та розкриття стану ідей в стан речей. Дух характеризує самоздійснення суб'єкта, його здатність відтворювати себе у предметному світі (зокрема, культурі) та розпредмечувати цей світ через творчу особистість. Як єдність процесів творчого опредмечування і розпредмечування дух виступає в об'єктивній та суб'єктивній формі» [4., 47].

Розглядаючи діяльність як певний тип відношення до дійсності, необхідно підкреслити, що діяльність в людському суспільстві на відміну від поведінки в тваринному світі визначається не біологічно заданими, а історично виробленими соціокультурними програмами. Наочність цих програм і дозволяє говорити про перехід від поведінки як системи дій, спрямованих на підтримку біологічного існування в рамках «генетично обумовленої екологічної ніші», до діяльності як специфічно людської форми активного відношення до оточуючого світу, зміст якої складає цілеспрямована зміна і перетворення цього світу на основі засвоєння і розвитку різноманітних форм культури, як вітчизняної, так й світової.

У зв'язку з цим постає питання, а чи розробляються програми розвитку регіонів України на основі соціокультурних програм? Якщо такі соціокультурні програми і існують в регіонах, то вони стосуються в основному різних форм мистецтва, будівництва закладів культури – мережі будинків культури, бібліотек, туристичної галузі, облаштування місць відпочинку, проведення дозвілля і т.п. Іншими словами, культура, як у свідомості управлінців, різного роду спеціалістів, так і у масовій свідомості, розуміється як важлива, але зовнішня сфера життєдіяльності регіональних спільнот. Тому, наприклад, виробнича сфера начисто випадає із сфери культури. На повсякденному рівні це виглядає приблизно так: людина, що закінчила роботу на підприємстві, в полі чи в офісі перевдягається в відповідний одяг і іде в театр, в бібліотеку чи на концерт «культурно відпочити».

Оскільки соціокультурна діяльність—це перш за все активна діяльність людського духу, охарактеризуємо категорію діяльності з філософсько-світоглядної точки зору, щоб пересвідчитися в необхідності її імплементації в середину всіх інших спеціальних видів діяльності як їх внутрішнього виміру. В обширній філософській, соціологічній, психологічній літературі по проблемі людської діяльності намітились два основних підходи: універсалістський і неуніверсалістський.

Прихильники універсалістського підходу розглядають діяльність як універсальну норму людської культури. На їх думку, за її допомогою в формі цілепокладання долається тиск любых зовнішніх факторів і умов шляхом перетворення наочно даного буття. Для діяльності як вільного цілепокладання на відміну від цілеспрямованої поведінки, не має в цьому відношенні яких не будь нездоланих обмежень. Всі згодні з тим, що діяльність є специфічно людською формою активності, але наскільки вона універсальна? Чи вичерпує ця форма активності своєрідність людського відношення до світу? Цей сумнів зумовлений декількома обставинами.

По-перше вузькою трактовкою категорії діяльності у власне концептуально-теоретичному плані, тобто як проекції суб'єкта на об'єкт, тільки як зміна об'єкта в відповідності з заданою системою цілей і програм. Логічно передбачити, що вона саме так розуміється і використовується в реальній практиці сучасних програм регіонального розвитку. Ясно, що в такому розумінні діяльності вона не може виступати підвалиною людського буття ні в плані соціуму, ні в плані індивідуального існування. Безперечно, що сутність людини значно багатша, різноманітніша і складніша, чим тільки система її діяльності. І таким чином зрозуміла категорія діяльності не дає ключа до аналізу «схитих потенцій» людини. Безумовно діяльність потрібно розуміти не тільки як зміну зовнішньої дійсності, але і як перетворення внутрішнього світу людини, її раціональну і чуттєво-емоційну сфери. Саме ця складова діяльності і повинна стати домінуючою в соціокультурному проектуванні розвитку регіонів.

По-друге, сумніви в застосуванні поняття діяльність в якості пояснюючого принципу ґрунтуються також на тому, що діяльність зовсім не є універсальною нормою людської культури. Говорять про те, що існують суспільства (або їх історичні фази), в яких на перший план виступає аспект динаміки, творчості, продуктивності діяльнісного відношення до світу. В таких суспільствах і виникає діяльнісний світогляд, висока ціннісна уява про діяльність. Саме цієї фази потребує зараз Україна. Існували і існують типи суспільств з домінуванням традиційності, консервацією вироблених соціокультурних норм. В таких суспільствах, звичайно, панують інші ціннісно-світоглядні настанови. Для України зараз це складна соціокультурна проблема – поєднання багатих культурних традицій з сучасними культурними інноваціями.

По-третє, скепсис, або стримане відношення до конструктивних можливостей поняття діяльності обумовлюється іноді не сприйняттям конкретних варіантів теорії діяльності або форми діяльнісного підходу, що цілком виправдано. Відомо, що далеко не всі форми діяльності, в тому числі і духовні, мають позитивний, конструктивний характер спрямований на розвиток людини і збереження та використання культури.

В сучасній соціально-філософській літературі постмодерну чітко проглядається відхід від розуміння людської діяльності тільки як технологічного впливу суб'єкта на об'єкт, його перетворення і подальшого споживання як головної цінності «окультуреної» природи. Тим паче, що в сучасній Україні для такого розуміння і використання діяльнісного підходу існують всі об'єктивні підстави, які можуть привести до формування суспільства з абсолютним культом споживацької психології і культивування «одномірної» людини.

«Технологізація» культури і імплементація її у всі сфери життєдіяльності регіонів виглядає як надзадача на тривалу перспективу, глибинну сутність якої складає актуалізація і реалізація скритих потенцій особистості як в її соціальному так й в індивідуальному бутті.

Перш за все, на мій погляд, необхідно формувати проєктивну, програмну діяльність на основі філософсько-світоглядної методологічної парадигми, де на виході повинні бути не тільки речі, їх кількість і якість, а й «міра розвитку людини». Більшість вчених погоджуються з тим, що діяльність не є єдино можливим, універсальним способом людського буття, культури, соціальності, не є єдиний і всеохоплюючий спосіб взаємозв'язку людини зі світом. Існують і позадіяльнісні сфери буття, або їх ще називають *запорогові*. Діяльність в основному застосовується в сфері допорогових, тобто відкритих, освоєних областях буття людини. Запорогова сфера – це сфера творчості, яка теж є діяльністю, креативною діяльністю. Перш ніж стати діяльністю, воно спочатку повинно бути наддіяльнісним відношенням суб'єкта до світу і до самого себе, відношення до всього суцього як такого, що може бути іншим. Це вказує на проблему глибинного міжсуб'єктного спілкування – онтологічної властивості людини як родової істоти. Сутністю цього спілкування є не зовнішня користь, а самоствердження себе в сфері суцього, самореалізація і самодіяльність. Тоді відкривається шлях до пояснення мотивації діяльності не із потреб любого ґтибу і рангу, а, навпаки, контролю над потребами і підкорення їх ціннісній мотивації. Але ціннісні (культурні) змісти в їх безумовній значущості для суб'єкта зовсім не піддаються редукції їх до будь яких продуктів діяльності.

Список використаних джерел

1. Зінь Е.А. Регіональна економіка. К., 2007. 524 с.
2. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України. К. : «Либідь» 2006. 707 с.
3. Пивоев В.М. Философия культуры. М., 2009. 425 с.
4. Кримський С. Б. Запити філософських смислів. К. : «Парапан» 2003. 238 с.